

A Elx, gravetat i gràcia



JORDI
GALVES

Fou tot just un instant, quasi un fragment de silenci, però que es va fer etern. Sense música, quietos, suspesos en el buit i en el silenci, a uns vuit metres de terra, semblaven nus, vulnerables.

Vaig sentir que cruixia la corda i l'estructura que els sostenia va girar una mica, capritxosa, amenaçant, com un pèndol en llibertat. Els quatre cantors —dos adults amb l'arpa i la guitarra, dos adolescents amb guitarrons—, vestits d'àngel i encaixats de genollons dins d'aquell artefacte, la mirada endavant, movien els peus com si fossin aletes, conjuraven precipitar-se des de l'altura amb un moviment discret, gairebé automàtic, instintiu. Va ser aleshores quan una petita ploma blanca es va desprendre de les ales i va anar caient sense pressa allà on era la gentada que s'anava ventant amb desesperació, omplint tota l'església. I llavors un dels àngels, només un —que el vaig veure—, es va atrevir a mirar cap avall, a la dreta i a l'esquerra, a tot arreu, sense gens de por, divertit davant el risc de l'abisme. Guanyà damunt la por dels que el miràvem. Humilià el sentit comú que aconsella no penjar-se des de tan amunt. Comprehenguí en aquell moment que, almenys des de l'aparició de les catedrals gòtiques fins avui, l'art que parla de la nostra fascinació per l'altura representa prou bé la naturalesa dels nostres somnis. Pengem només del fil de la nostra ment i volem sempre ser Ícar perquè ens entusiasma la idea de volar.

El Misteri de la resurrecció de Maria d'Elx, aquesta fastuosa mostra de te-

atre medieval, s'enfronta a l'evidència de la mort com s'enfronta a la llei de la gravetat. Vaig arribar a Elx dos dies abans, el 13 d'agost, disposat a contemplar la representació teatral més antiga de l'Occident cristià, a intentar entendre per què només aquí es representa —gairebé ininterrompudament des del segle XV— un ritual tan fascinant i enigmàtic, tan arcaic i, al mateix temps, tan ple de vitalitat. També per contemplar el que queda fora de l'antic ritua, l'entorn concret de la festa tal com es va desenrotllar. Duia amb mi la millor guia, que m'ajudà en tot moment, *La festa d'Elx*, de l'erudit Francesc Massip.

Quan vaig arribar a Elx, ja entrada la nit, la ciutat ja estava completament envoltada de foc i només no cremava el tros on jo era, clavat en un monumental embús de trànsit. L'immens palmerar era a tocar, sempre preservat, mut i impotent i, a les vores, cotxes aparcats de mil maneres prohibides o

deixats estar, riuades de gent que sortien de totes les bandes en direcció al centre i el cel, quin cel, cobert sencer pels focs d'artifici, esborrant la foscor.

Allò és la Nit de l'Albà, o el que és el mateix, quan els elxans desafien el que estableixen els astres i organitzen la seva pròpia astronomia. Centenars de formes pirotècniques converteixen la nit en dia clar. A Elx no es contempla una figura de foc al cel i després es passa a una altra com en els castells de focs convencionals. Aquí s'amunteguen les formes del foc sense límits, una figura sobre l'altra i l'altra, amb deliri barroc, amb conscient desmesura, exuberant, com si aquesta fos l'última nit del món i tot hagués de cremar-se. Tot i al mateix temps. Imagineu una traca final constant i sistemàtica durant més d'una hora i en totes les direccions possibles. I encara el més espectacular havia d'arribar per ser vist. La palmera de la Mare de Déu va explotar-nos dins dels ulls badats com una supernova d'or i va mantenir-se immòbil enmig del cel més de quaranta segons.

“Sobretot no vaja al centre, que és molt perillós. Hi ha carretilles”, em van dir. “Hi ha carretilles, clava't per ahí i demà ja veuràs la basílica de Santa Maria si vols”. Allà on anara m'aconsellaven que no hi anés, que no, però és precisament el que vaig fer, anar-hi. Molts carrers deserts i una remor que se sentia al lluny, petites explosions com un càntic. Cantaven també els grills i la calor s'enganxava a la pell com una melassa. Alguns grupets de gent en direcció contrària, a pas viu. Carrer del Bisbe Tormo, una i mitja de la matinada, la brisa portava una olor de pólvora encara més intensa a aquella hora. Des d'allí fins a la basílica un centenar de joves es van despatxar a cop de masclet, els uns contra els altres, contra les parets, contra tot el que es movia. Intenses ràfegues de llum blanca, amb remolins. La projectaven com si fossin mànegues de foc fins que, de sobte, esclataren. I molts manífassers de festa major, darrere tanques metàl·liques, amb publicitat: “Arroz La Fallera, el preferido de los valencianos”.

«A Elx no es contempla una figura de foc al cel i després es passa a una altra com en els castells de foc convencional. Aquí s'amunteguen les formes del foc sense límits, una figura sobre l'altra, amb deliri barroc, amb conscient desmesura, exuberant, com si aquesta fos l'última nit del món i tot hagués de cremar-se. Tot i al mateix temps»